

דף קמ"ב

אמר רב נחמן, המזכה לעובר לא קנה. אבל אם אמר נכסי לעובר של אשתי לכשתלד, קנה⁴⁰⁷. ורב הונא אמר, אפילו כשאמר לכשתלד לא קנה. ורב ששת אמר, אחד זה ואחד זה קנה, בין כשאמר כשאמר נכסי לעובר כשתלד, ובין כשאמר נכסי לעובר של אשתי.

גר שמת ובזבזו נכסיו ואמר רב ששת, שהוא למד זאת ממה ששנינו בברייתא, גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו⁴⁰⁸, ושמעו

שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר⁴⁰⁹. החזירו הכל ואחר כך שמעו שמת בנו, או שהפילה אשתו⁴¹⁰ החזיק בשניה קנה, כיון שהחזיק אחרי שהבן או העובר מת ואין שום יורש. ובראשונה לא קנה, מפני שהתגלה שהיה לו בן או עובר. ואפילו שבסוף העובר מת, ולא יצא לאויר העולם הוא נחשב כיוורש גמור, ומרע את חזקת המחזיקים בראשונה. ואם המזכה לעובר קנה, מדוע צריכים להחזיק בשניה? ומכאן ראייה שעובר יורש כרב ששת.

אביי א' ירושה הבאה מאליה שונה אמר אביי, אפשר לומר שהמזכה לעובר לא קנה, רבא א' שם היה רפוי בידיהם מתחילה אבל ירושה הבאה מאליה שונה. ורבא אמר,

ששם הדבר שונה כיון שהוא רפוי בידי מתחילה. מפני שכשהגר מת ובזבזו נכסיו והחזיקו, לא נתכוונו להחזיק לגמרי, שהרי היה להם ספק אם יש לו יורשים או אשתו מעוברת ושמה לא תפיל. ולכך חזקתו אינה חזקה, אלא אם חזרו והחזיקו אחר מיתת הבן והעובר. ולעולם עובר אינו יורש וגם המזכה לו לא קנה.

הנפק"מ ביניהם היא כששמעו שמת שואלת הגמרא, מה ההבדל בין אביי לרבא הרי ולא מת ואח"כ מת לדברי שניהם החזקה הראשונה אינה כלום? עונה

הגמרא, שההבדל לגבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והחזיקו, ואחר כך שמעו שאשתו מעוברת. ושמעו אחרי כן שמת העובר והיו עדיין היו מוחזקים, או שהחזיקו אחר ששמעו בו שמת ולא היה מת כששמעו אלא מת אחר כך. לאביי שאמר שעובר יורש משום שהיא ירושה הבאה מאליה, המחזיקים ראשונה קודם מיתת עובר לא החזיקו אלא המחזיקים אחר מיתתו. ולרבא שתולה את הטעם ברפוי המחזיקים ראשונה ששמעו בו שמת, חזקתם חזקה אפילו שנודע לבסוף שעדיין לא מת⁴¹¹.

407 אפילו ש"נ חלק במוכר פירות דקל ואמר שאף משבאו לעולם יכול לחזור בו מפני שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. הכא גבי עובר מודה כיון שגם העובר וגם הנכסים בעולם. רשב"ם.

408 החזיקו כל איש ואיש מה שמצא בזו איש לו. רשב"ם.

409 כיון שאשתו מעוברת העובר הוא יורש ומכאן שהמזכה לעובר קנה.

410 או שהפילה אשתו וחזרו ישראל והחזיקו בנכסיו.

411 ואע"פ שבסוף נודע שעדיין לא מת חזקתם אינה רפויה בידיהם כיון ששמעו בו שמת והעובר לא יצא לאויר

תינוק בן יום נוחל ומנחיל נוחל בנכסי האם להנחיל לאחים מן האב
 שואלת הגמרא ממה ששנינו, תינוק בן יום אחד
 נוחל ומנחיל⁴¹². משמע שעובר אינו יורש ירושה
 שממילא, וכל שכן שהמזכה לעובר לא קנה? מתרצת הגמרא, שרב ששת אמר
 שתינוק בן יום אחד נוחל בנכסי האם להנחיל לאחים מן האב. ודוקא תינוק בן יום
 אחד, אבל עובר לא. והטעם הוא שהוא מת ראשון, ואין הבן יורש את אמו בקבר
 להנחיל לאחין מן האב⁴¹³. שואלת הגמרא, האם העובר מת תמיד הראשון, והרי
 היה מעשה והעובר פרכס שלשה פרכסים אחרי יציאת נפשה של האם? אמר מר
 בר רב אשי, שהעובר פרכס אחרי שמת, כמו זנב הלטאה שמפרכס אחרי שחתכה
 מהלטאה⁴¹⁴.

בסורא שנו עובר שנולד בחיי אביו קוראים
 בו "וילדו לו" בפומבדיתא שנו "יכיר"
 מה ששנינו שבן יום אחד נוחל ומנחיל לא
 באה למעט עובר מדין ירושה, אלא לומר שאינו ממעט בחלק בכורה, שלגבי
 חלק בכורה כמו שאינו והבכור יטול חלק בכור גדול לפי חשבון האחים הנולדים
 בחיי אביו. שדוקא בן יום אחד ממעט אבל עובר לא. וכן אמר מר של רב יוסף
 משם רבא, בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה, שנאמר "וְיִלְדוּ
 לוֹ בָּנִים הָאֵהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה", ולאחר מיתה אין זה בכלל 'וילדו לו'. בסורא שנו כך
 ובפומבדיתא שנו כך, אמר מר בן רב יוסף משם רבא, בכור שנולד לאחר
 מיתת אביו אינו נוטל פי שנים, התורה אמרה "יכיר", צריכים שיכירנו והרי עובר
 אינו ראוי שיכירנו⁴¹⁵.

והלכה ככל הלשונות האלו, במה שאמר מר בן רב יוסף משמו של רבא.
 המזכה לעובר לא קנה ובמשנתנו
 אמר רבי יצחק בשם רבי יוחנן, המזכה לעובר לא
 י"ל שדעתו של אדם קרובה אצל בן⁴¹⁶. ואם תאמר שקשה מה שרב נחמן הקשה
 מהמשנה לרב הונא? יש לומר שאם הקנה לבנו העובר קנה, הואיל ודעתו של אדם
 קרובה אצל בנו וגמר ומקנה בכל לבו. אבל המזכה לעובר אחר, לא קנה. והלכה

העולם ולא זכה לירש שלרבא אינו יורש עד שיצא לאויר והמחזיק בשניה אחר מיתת העובר חזקתו לא היתה
 חזקה. כן נראה בעיני ועיקר. רשב"ם.

412 נוחל בנכסי האם להנחיל לאחים מן האב, שיורשים ממנו. כגון רחל שילדה את יוסף ומתה ביום שנולד יוסף
 וירש את אמו, שהרי בן יום אחד נוחל ואח"כ מת. ומנחיל לראובן ושמעון בני יעקב שהן אחיו מאביו שיורשם מן
 יוסף ולא מרחל שהרי אינה אמו. רשב"ם.

413 מפני שחיותו מועטת נכנסת לו הטיפה של מלאך המות וחזכת לו את הסימנים. ונמה שא' בפרק בהמה
 המקשה השוחט הבהמה ומצא בה בן ט' חי הוא דוקא כששחטה או הרגה שאז היא מתה תחלה. ומה שאמר בהשוחט
 שמתה אמו ושוב ילדתה היא כשמתה על ידי אדם, או על ידי מלאך המות וכגון שולד נעקר לצאת שאינו מת.
 תוס'.

414 ויש שגרס עד תלתא פרסי פירוש מהלך שלש פרסאות. רשב"ם.

415 וכיון שנולד בחייו אפילו לא ראהו אביו והוא ראוי להיכר, אין היכר מעכב בו כדר' זירא דכל הראוי לבילה
 כו' בפר"ח. רשב"ם.

416 ריב"ם פירש שביירושה הבאה מאליה יכול להיות שהלכה כר' יוסי. שא' בפרק אלמנה שחכמים הודו לרבי יוסי
 שטעמו מסתבר, אע"פ שלא חזרו בהם. ונראה שהלכה הכמותו כיון שטעמו מסתבר. תוס'.

שהמזכה לעובר לא קנה⁴¹⁷. שמואל אמר לרב חנא 'בגדתאה' צא והבא לי עשרה, לפרסם את הדבר, ואומר בפניהם שהמזכה לעובר קנה. ואומרת הגמרא שההלכה היא שהמזכה לעובר לא קנה.

אדם שא' לאשתו נכסי לבני שיהיו הגמרא מביאה מעשה באדם שאמר לאשתו 'נכסי ממך וא' לבנו הגדול לבני שיהיו לי ממך'⁴¹⁸. ובא בנו הגדול מאשה

אחרת ואמר לו, ומה יהיה עליו? אמר לו האב, לך קנה כאחד הבנים. ואומרת הגמרא, שודאי אלו שיוולדו לא קנו במתנה זו, מפני שאינם עדיין בעולם. האם כשהבנים ירשו את אביהם יש לאותו בן חלק עמהם מלבד ירושתו. שאף על גב שהבנים שאינם עדיין עוברים לא קנו בכח מתנה זו, האם אותו בן כן זכה בחלק נוסף? רבי אבין ורבי מיישא ורבי ירמיה אמרו יש לו חלק כנגד אחד מהם כאילו קנה. שכך אמר האב, ויקנה כאחד מהבנים שיהיו לה ממני⁴¹⁹. רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא אמרו אין חלק לטליא במקום בנים. אלא יש לו חלק ירושה בלבד⁴²⁰.

אמר רבי אבהו לרבי ירמיה, הלכה כדברינו או כדבריכם? אמר לו, פשוט שהלכה כמונו, שאנחנו קשישים ממכם. ואמר לו האם הדבר תלוי בקשישות. הרי הדבר תלוי בטעם. ולך אצל רבי אבין שהסברתי לו את הטעם, וכרכיש את ראשו בבית המדרש והודה לדברי. רבי אבהו הלך לרבי אבין לשאול מדוע אין חלק לטליא במקום בנים. ורבי אבין אמר לו אילו אמר לו קנה כחמור האם קנה?, הרי כמו שהחמור לא קנה גם הוא לא קנה. וכמו שהבנים העתידיים לבא בעולם לא קנו גם הוא לא קנה. כמו ששנינו שאם אמר קנה את נכסי כחמור לא קנה.

417 כרבי יוחנן ובשאינו בנו אבל המזכה לבנו העובר קנה שדעתו של אדם קרובה אצל בנו. רשב"ם.
418 ואשתו לא היתה מעוברת ולכן לא קנה שהדקת קרובה רק לבנו העובר. רשב"ם.
419 ואע"פ שלא יקנו רואים כמה בנים יהיו לה. אם הם ג' מלבד הבן הגדול חולקים לד' חלקים ויטול זה כא' מהם וחזרין וחולקים ג' הנותרים לד' ויטול כ"א בתורת ירושה. רשב"ם.
420 כמו שמפרש לקמן דקני כחמור הוא שאמר לו. קנה כאחד מן הבנים שיהיו לי וכמו שהם לא קנו שהרי לא היו עדיין אפילו עובר בשעת מתנה גם הוא לא קנה שמתנתו נטלית במתנת הבנים. רשב"ם.

